

Katja Klopčič

Nika Maj: *Tianov čudežni svet*.

Ljubljana: Založba VED, 2010.

Nika Maj je avtorica, ki je odločno zakorakala v svet (znanstveno)fantastične proze za mladino, *Tianov čudežni svet* pa je naslov zbirke, v kateri je lani izšlo šest knjig: *Kdo pobija megapodgane?*, *Lov na superkuro*, *Skrivnostna hiša*, *Profesor Boltežar*, *Zelena pošast* in *Časovni stroj*. V tisku sta sedma in osma, *Potovanje v središče galaksije* in *Kam je izginil Tian?*, kar je vsaj podpisani nekoliko presenetljivo – že na hrbtu prve knjige je bilo namreč z objavo naslovnih “napovedanih” šest del. Avtorica v pripoved praviloma učinkovito zareže v enem od napetih trenutkov, kar zagotavlja vzpostavljanje motivacije in bralske kondicije za nadaljnje branje; z vsakokratno omembo nekaterih bistvenih dogodkov iz prejšnje knjige sicer zagotavlja informacije za osnovno razumevanje preteklega dogajanja, vendar bi nekontinuirano branje razumevanje okrnilo. (Preden se posvetimo posameznim knjigam in zbirki, še pripomba: sestavljanke se piše skupaj (megapodgana, superkura, prajuha); to, da se v zbirki pojavljajo vsi mogoči zapisi, skupaj, narazen in še z vezajem, ustvarja nepotrebno zmedo in je moteče, še posebno kadar se različna zapisa pojavita na isti strani, celo v istem stavku.)

Naja je svetlolasa dvanajstletnica, navdušena nad računalniškim zaslonom, konzolo in vsem, kar je povezano s tovrstno tehnologijo, zato je na robu obupa, ko se njeni starši odločijo, da jo bodo odtrgali od vezi z virtualnim svetom in bo počitnice preživela pri dedku in babici na Bregu pri Vrhniki. Brez računalnika, brez interneta, brez igrice in brez socialnih omrežij. Časovni okvir je torej postavljen – poletne šolske počitnice (“v letu dva tisoč x”, kot zapiše avtorica in po nepotrebem združi zamolčanje letnice in njeno omembo).

Nika Maj nas spretno zapelje v svet, kjer še kraljujejo narava in živali, spretno problematizira barakarsko naselje in nasilje mulcev z večvrednostnim kompleksom, Naji pa za daleč najzanimivejšega tovariša

pri igri dodeli Tiana, fantiča iz osovraženega in zaradi drugačnosti strah vzbujajočega barakarskega naselja; fantiči ga zmerjajo s ciganom, a v resnici je njegov oče Bolgar. Avtorica spretno izrisuje oba protagonista, fantovsko-dekliški par, ki omogoča identifikacijo mladim bralcem in bralkam ter vsaj v nekaterih segmentih presega stereotipna pojmovanja o nasprotnem spolu, ki so pogosta med mladino v nežnih najstniških letih: Najina razmišljanja prevladujoče koreninijo v računalniških igricah, v nadaljevanju ugotovimo, da si deklica tudi v realnem svetu pripisuje sposobnosti, ki jih je "osvojila" v digitalnem svetu, njeno dožemanje bližnjih pojavov pa je pogosto fantazijska in domišljajska interpretacija vidnega. Tian je njeno popolno (tudi fizično) nasprotje, miren, spreten, z nogami trdno na tleh, v stiku z naravo, ki ga obdaja. Za simpatično ponazoritev omenjenega naj navedem njun dialog iz tretje knjige, *Skrivnostna hiša*. Naja Tianu naroči: "Preden vstopiš v labirint, pripravi kos kruha. Z drobtinicami boš lahko označil pot, tako kot v tisti risanki, *Babes in the Wood*. Drugače se boš še ti izgubil." – "V kateri risanki? A misliš pravljico o Janku in Metki?" – "Ne, kdo sta to? Mislim *Babes in the Wood*. Enka."

Ko se pisateljica dotakne "čudežnega" sveta in se zgodi srečanje s fikcijo, nam je kar malce žal; kar smo prebrali doslej, je bilo živo, vznemirjujoče, avtentično, ponudilo je konfliktno soočenje dveh svetov in problematiko izživljanja zdolgočassenih fantičev. Sveže, vznemirjujoče in premislek vzbujajoče. Fantazijskemu svetu se pisateljica približa na koncu prve knjige, s pojavom superkure. Toda kot se je za megapodgano izkazalo, da je v resnici nutrija oziroma bobrovka, se za superkuro (v drugi knjigi) izkaže, da je kazuar, čeprav iztrgan iz naravnega habitata in precej večji kot v naravi, vsaj zdi se tako. Ne glede na navidezno fantazijskost bitij avtorica tako spretno lovi ravnotežje na meji med realnostjo in fantastiko, in ko pridemo do tretje knjige, se nam nenadoma močno zazdi, da je marsikatera pošast le proizvod Najine z računalniškimi igricami in domišljajskimi filmi obilno nahranjene in s strahom spodbujene domišljije. Vrhunec je njena interpretacija roja kresničk; te se ji sprva zdijo rumeni plamenčki, potem pa kar "oblak rumenih oči" (*Skrivnostna hiša*). Drugače je s skrivnostnimi vremenskimi pojavi ob enem od pritokov Ljubljane ter z duhovi otrok, ki se pojavijo ob tamkajšnjem močvirju. Ti pripovedno pokrajino naselijo z veliko bolj žalostno in morečo energijo ter (najverjetneje) predstavljajo resnejšo nevarnost, ki pa se je Naja niti ne zaveda.

Iz knjige v knjigo torej stopamo globlje v Tianov "čudežni svet" in dlje od resničnosti (še Najine skrbi, da bo zamudila kosilo pri dedku in babici, ki so v prvih knjigah predstavljale nekakšno vez z realnostjo, se počasi izgubljajo). Mejo dokončno prestopita, ko v četrti knjigi spoznata profesorja

Boltežarja; čudežni svet je neposredno povezan prav z njim, in ker ga Tian in Naja odkrivata skupaj, se pojavlja tudi – sicer obrobno – vprašanje o ustreznosti naslova zbirke. Poleg premikajočih se sten, izginjajočih sob in sobe želja, se dogajajo tudi bolj nenavadne stvari: profesor ustvarja vreme, Naji iz ust nenadoma padajo polži, malo pozneje pa po nesreči pogoltne sluzast zarodek, “prvo umetno ustvarjeno bitje” – kakšen je namen teh dveh epizod, ni jasno. Fantazijski svet je dovolj zanimiv, čeprav je spoznavanje Boltežarjevega domovanja in njegovih izumov nekoliko predolgovezno, *Zelena pošast*, dogodkovno upočasnjena in razrahljana knjiga, v kateri se Naja spreminja v hudobno žabjo kraljico, pa z nočno vožnjo s čolnom in prihodom v domovanje profesorja Boltežarja pravzaprav le pripravi “oder” za naslednjo knjigo, v kateri so vezi z realnostjo (vsaj začasno) popolnoma pretrgane.

Pisanje Nike Maj je (v tej zbirki) najboljše in najprepričljivejše, kadar stopa po tankem robu med svetovoma ter za strašljive pojave najde preprosto razlago v zakladnici narave. Stik s fantazijskim svetom je uspešen, dokler gre za simpatično nenavadne vremenske pojave, za duhove in skrate (sploh slednji so uspešno karakterizirani), vendar v šesti knjigi zaide predaleč in učinkovitost pojenjuje. V zgodbi se nenadoma pojavijo stari Egipčani, pa časovni stroj in interpretacija dogajanja na Zemlji/v raju ... Zaradi kopice pojavov in dogodkov, napaberkovanih z vseh vetrov, nastane zmeda, primerljiva s tisto, ki zaznamuje um profesorja Boltežarja. Poleg tega je časovni stroj že obrabljena ideja, ki ji tokratno literarno bivanje ni prineslo nove dimenzije. Škoda, omenjeno namreč prinese razočaranje, potem ko so prve tri knjige prinesle prijetno presenečenje in sveže branje.